

VKLJUČEVANJE PRISELJENCEV V LOKALNO OKOLJE:

DELOVNI DOKUMENT

SREDIŠČE ZA
MEDKULTURNI
DIALOG KOPER

VKLJUČEVANJE PRISELJENCEV V LOKALNO OKOLJE DELOVNI DOKUMENT

Uredili: Mirna Buić in Varja Palčič

Sodelovali: Daira Balta, Mirna Buić, Karmen Drljić, Alenka Grželj, Maja Jerman, Margerita Jurkovič, Karmen Medica, Varja Palčič, Mirko Prosen, Mojca Rebec Marinković, Mateja Sedmak, Iris Skrt, Suzana Todorović in Kristina Tripar

Založnik: Kulturno izobraževalno društvo PiNA

Leto izdaje: 2019

Projekt sofinancira Evropska unija iz sredstev Sklada za azil, migracije in vključevanje (75 %) in Republika Slovenija (25 %). Naročnik je Ministrstvo za notranje zadeve.

KAZALO

PRISELJENCI V DOKUMENTIH	7
NACIONALNI DOKUMENTI	7
EVROPSKA UNIJA	9
PRISELJENCI V ŠTEVILKAH	10
STATISTIKA10	
VKLJUČEVANJE PRISELJENCEV: OBSTOJEČI PROGRAMI IN PROJEKTI	13
PREDLOGI	16
KOORDINACIJSKO TELO ZA VKLJUČEVANJE PRISELJENCEV IN MIGRACIJE	16
ENOTNA VSTOPNA TOČKA ZA PRISELJENCE	19
REFERENČNA/-E OSEBA/-E NA OBČINI ZA PODROČJE VKLJUČEVANJA PRISELJENCEV IN MIGRACIJ	20
OZAVEŠČEVALNA KAMPANJA ZA SENZIBILIZACIJO JAVNOSTI	21
REDNI PROGRAM USPOSABLJANJ	23
(SO)FINANCIRANJE DODATNIH TEČAJEV SLOVENSKEGA JEZIKA	25
UVEDBA IN SPODBUJANJE MEDKULTURNE MEDIACIJE/MEDKULTURNIH MEDIATORJEV	27
SPODBUJANJE PROSTOVOLJSTVA NA RAVNI SKUPNOSTI	29
KREPITEV VLOGE PRISELJENSKIH DRUŠTEV	31
LITERATURA IN VIRI	34

Skozi zgodovino se je pokazalo, da so migracije stalnica v razvoju človeške družbe, ki je naše skupnosti naredila večkulturne. Večkulturnost pomeni prisotnost več kultur, ki med seboj niso nujno povezane. Če želimo to nepovezanost preseči, moramo stremeti k (so)ustvarjanju medkulturne družbe in k soočanju z različnostjo pristopiti načrtno, organizirano in sistematično, s ciljem doseči sobivanje z vsemi ljudmi z različnimi jezikovnimi in kulturnimi ozadji – tako z ljudmi, ki že ves čas živijo v našem okolju, kot z ljudmi, ki so se nam pridružili v zadnjem času. Lokalne skupnosti se hitro spreminjajo in so-

dobne migracije lahko v njih sprožijo nove izzive. Le tiste skupnosti, ki bodo zmožne odprtega premisleka v smeri vključujoče družbe in bodo omogočile tvorni dialog med različnimi akterji, priseljenci¹ in domačini ter njihovo enakopravno aktivno participacijo v vseh sferah družbenega življenja, bodo uspešne. Za to pa sta potrebna tako medkulturni pristop k upravljanju z različnostjo in vključevanjem priseljencev kakor tudi oblikovanje lokalne medkulturne politike vključevanja. Navsezadnje proces vključevanja priseljencev poteka najprej in predvsem na lokalni ravni.

Rezultati raziskave o medkulturnem pristopu pri upravljanju z različnostjo in vključevanjem priseljencev v mestih v okviru programa Medkulturna mesta, ki jo je pripravila Skupina za migracijsko politiko Sveta Evrope leta 2018 (Spletni vir 1), potrjujejo močno statistično povezanost med lokalnimi medkulturnimi politikami in lokalno blaginjo. V mestih z močnejšimi medkulturnimi politikami je večja verjetnost, da bodo prebivalci mnenja, da imajo priseljenci pozitiven vpliv na razvoj mesta ter da so lokalne službe zanesljive in učinkovite. Močna in pozitivna povezava izkazuje, da je javno mnenje prebivalcev mest z močno vključujočo politiko naklonjeno priseljenecem. Poleg tega kažejo prebivalci v mestih z močno medkulturno politiko vključevanja večje zadovoljstvo do javnih služb in lokalne uprave, lažje najdejo zaposlitev in se počutijo varnejše.

¹ Termín označuje državljane tretjih držav, med katere sodijo tudi prosilci za azil in begunci, in državljane Evropske unije.

Medkulturne politike vključevanja občin so odločilni dejavnik javnega mnenja o priseljenjih, ki je pomembnejši od dejavnikov, kot so starost, spol, zaposlitvene/finančne okoliščine in delež priseljencev v mestu. Nazadnje so lokalne politike ključni dejavnik uspešne integracije, ki je pomembnejši celo od nacionalnih politik (Spletni vir 1). Skratka, občine oz. lokalne skupnosti morajo prevzeti strateško, politično in moralno odgovornost glede vprašanja vključevanja priseljencev, če želimo živeti v vključujoči skupnosti. Kot se je izkazalo v praksi, neprepoznavanje pomena lokalnih politik vključevanja prispeva k marginalizaciji posameznih skupnosti, getoizaciji, zaostajanju priseljenjskega prebivalstva v različnih življenjskih kategorijah, kot so višina dohodka, stopnja dosežene izobrazbe, stopnja brezposelnosti itn. Vse to lahko pomembno vpliva na razumevanje migracij in sprejemanje priseljencev s strani večinskega prebivalstva. Slednje ima za posledico slabšo družbeno povezanost tako lokalne skupnosti kakor tudi družbe v celoti.

Razlog za uvedbo in implementacijo dolgoročnih lokalnih medkulturnih politik je povsem jasen. To je inkluzija, ki prinaša različne pozitivne učinke, in sicer zmanjšuje neenakost, spodbuja inovacije in gospodarsko rast, ima pozitivne učinke na celotno prebivalstvo in spodbuja civilno družbo, h kateri seveda sodijo tudi priseljenci,

k aktivnemu delovanju (Buić in Szalók, 2017). Kot nujen del demokratičnega procesa morajo biti priseljenci vključeni v vse faze oblikovanja politik vključevanja, ki naj bodo usmerjene k dolgoročnim ciljem in k sistematičnemu spremljanju, kaj se z ljudmi, ki se priselijo v naše lokalno okolje, dogaja.

V okviru projekta Središče za medkulturni dialog Koper smo oblikovali čezsektorsko delovno skupino, ki so jo sestavljali predstavnice in predstavniki lokalnih in regionalnih nevladnih organizacij ter javnih institucij: Ljudske univerze Koper, Centra za socialno delo Južne Primorske, Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje – OE Koper, Univerze na Primorskem in njenih članic oz. Fakultete za humanistične študije, Fakultete za vede o zdravju, Pedagoške fakultete, Znanstveno-raziskovalnega središča Koper, ŠIMC EPICentra Piran, Primorskega informacijskega svetovalnega središča in Pravnega centra za varstvo človekovih pravic Koper ter PiNE.

Delovna skupina je na podlagi pripravljenega pregleda stanja področja vključevanja priseljencev v obalnih mestih in izkušeni dela s priseljenji zasnovala zbir predlogov in priporočila za učinkovitejše in celovito vključevanje priseljencev v lokalno okolje, ki jih je ocenila za najnujnejše na tem območju. Uskladila jih je na dveh participativnih dogodkih z relevantno strokovno javnostjo in predstavniki priseljenjskih skupnosti. Rezultat

tega procesa je pričujoči dokument, s katerim želimo spodbuditi spremembe na področju sistemske obravnave priseljencev na ravni lokalnih skupnosti.

Dokument sloni na pristopu, ki spodbuja lokalne oblasti in druge akterje k proaktivnemu delovanju in dialogu za izgradnjo vključujoče družbe za priseljence z uvedbo trajnostno in dolgoročno

naravnanih ukrepov. Spodbuja sodelovanje med institucijami in lokalnimi organizacijami z namenom zmanjšanja preprek, s katerimi se priseljenci spopadajo, in za izgradnjo trajnega podpornega okolja za priseljence. Želimo spodbuditi participacijo priseljencev v kulturnem, družbenem, gospodarskem in političnem življenju lokalne skupnosti.

SODELUJOČI V DELOVNI SKUPINI IN PRI PRIPRAVI DELOVNEGA DOKUMENTA

Daira Balta, Zavod RS za zaposlovanje, OE Koper

Mirna Buič, PiNA

Karmen Drljič, UP Pedagoška fakulteta

Alenka Grželj, Ljudska univerza Koper

Maja Jerman, Primorsko informacijsko svetovalno središče

Margerita Jurkovič, Pravni center za varstvo človekovih pravic, Koper

Karmen Medica, UP Fakulteta za humanistične študije

Varja Palčič, ŠIMC EPICenter Piran

Mirko Prosen, UP Fakulteta za vede o zdravju

Mojca Rebec Marinkovič, Osnovna šola Antona Ukmarja Koper

Mateja Sedmak, Znanstveno-raziskovalno središče Koper

Iris Skrt, UP Služba za prijavnno-vpisne postopke in študentske zadeve in UP Karierni center

Suzana Todorovič, ŠIMC EPICenter Piran

Kristina Tripar, Center za socialno delo JP

PRISELJENCI V DOKUMENTIH

NACIONALNI DOKUMENTI

Za obdobje od 2018 do 2022 imamo na področju migracij **prvič celovito migracijsko strategijo**, ki temelji na medresorskem povezovanju ter vsebuje tudi vključevanje priseljencev. Do letos je bila edina strategija s tega področja **Strategija ekonomskih migracij za obdobje od 2010 do 2020**, za katero ocenjujemo, da ni več tako relevantna, saj se je gospodarstvo v zadnjih letih precej spremenilo (Spletni vir 2).

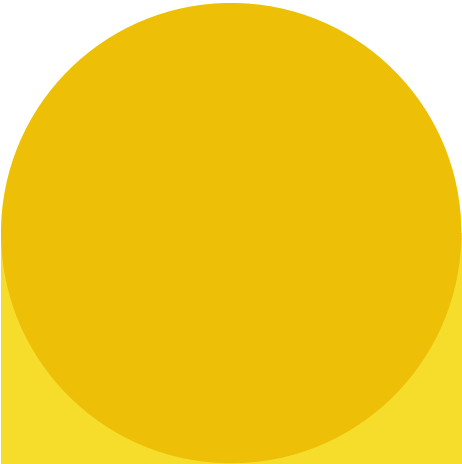
Strategijo RS na področju migracij (2018) sestavlja šest horizontalnih stebrov, povezanih s posameznimi vidiki migracij:

- mednarodni vidik migracij,
- ekonomske migracije kot del zakonitih migracij,
- mednarodna zaščita,
- integracija,
- nezakonite migracije in vračanje,
- varnostna komponenta.

Na področju vključevanja ima država veliko ciljev. Eden izmed prvih je vzpostaviti institucio-

nalno okolje, ki bi integriralo znanja ter prakse tako vladnih kot nevladnih organizacij. Urad vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov težko dosega in preverja ukrepe na lokalni ravni, zato je predlog strategije, da se te pristojnosti in sredstva prenese na lokalno raven ter z ustreznimi usposabljanji na področju medkulturnih kompetenc primerno usposobi kader, ki prihaja v stik s priseljenci.

Velik pomen daje tudi programom učenja slovenskega jezika in spoznavanja družbe, zato vanje vloga največ sredstev. Omenja tudi vključevanje novih metod, kot so učenje na daljavo ali prilagoditve programov specifičnim skupinam. Eden izmed pomembnih ciljev je tudi vzpostavitev večjezičnega servisa države za zagotovitev informacij v priseljenecem razumljivem jeziku, s poudarkom na osebem stiku. Strategija vidi osebe, ki ne razumejo slovenskega jezika, kot ranljive in zato pogosteje žrtve izkoriščanja. V namen preprečevanja tega pa meni, da bi bilo treba zagotoviti možnosti osebnega informira-

2 Sem sodijo predšolska vzgoja, osnovno in srednje šolstvo, vstopni pogoji oz. priznavanje izobraževanja.

nja po telefonu, spletu ali z uporabo katere druge informacijske platforme. Prav tako opozarja, da lahko komunikacijske in kulturne ovire rešujemo s pomočjo prevajalcev ter kulturnih mediatorjev, zato navaja, da je slednje treba uvesti v katalog delovnih mest za javni sektor. Razmisliti pa bi bilo treba tudi o boljši mreži prevajalcev, ki bi bili na voljo javnim ustanovam.

Na področju vzgoje in izobraževanja² se cilji prav tako osredotočajo na učenje slovenskega jezika ter krepitev socialnih in državljskih kompetenc strokovnih delavcev. Posebej je izpostavljeno vključevanje otrok proslincev za mednarodno zaščito ter otrok z mednarodno zaščito, ki v večini prihajajo iz neslovansko govorečih držav, saj je zanje učenje jezika zahtevnejše. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport kot primer dobre prakse navaja dve šoli, in sicer OŠ Livada ter OŠ Koper.

Temeljno načelo politike vključevanja je sodelovanje priseljencev v demokratičnem procesu in oblikovanju integracijskih politik, še posebej na lokalni ravni. Cilj je preučiti možne oblike in načine sodelovanja migrantov pri oblikovanju integracijske politike ter pri izvajanju teh dejavnosti. Tukaj ciljajo predvsem na krepitev programov povezovanja migrantov in večinskega prebivalstva, izvajanje programov medkulturnih središč

v različnih krajih in vzpostavitve dnevnih centrov za migrante, ki bi lahko informirali in svetovali ostalim ter izvajali skupne dejavnosti (Strategija vlade RS na področju migracij, 2018).

Lokalni program kulture Mestne občine Koper za obdobje med letoma 2019 in 2023 (2019) sledi strategiji tako, da si prizadeva čim bolj povezovati institucije pri izvajanju svojih programov, tudi s tujimi sorodnimi institucijami. Cilje, ki so vezani na kulturo ter vključevanje priseljencev, najdemo predvsem na področju medijev, kjer si občina želi povečati uporabo tujih jezikov pri promociji poletnih in drugih dogodkov ter drugih kulturnih vsebin za bogatitev kulturnega turizma. Pri objavah in napovednikih kulturnih dogodkov želi upoštevati kulturno raznolikost po načelu večkulturnosti, čezmejnosti oziroma sodelovanja s sosednjima državama, vpetosti v istrski kulturni prostor, odprtosti v Sredozemlje ter pripadnosti širšemu srednjeevropskemu kulturnemu prostoru.

Na področju kulture si za spodbujanje medkulturnega dialoga ter k izboljšanju povezave kulturnega prostora prizadeva Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, ki izvaja svoje poslanstvo tudi v obalnih občinah.

EVROPSKA UNIJA

»Evropske družbe so in bodo še naprej postajale vse bolj raznolike. Danes v EU prebiva 20 milijonov oseb, ki niso državljani EU in ki predstavljajo 4 % celotnega prebivalstva EU. Mobilnost oseb bo v različnih oblikah in iz številnih različnih razlogov značilnost 21. stoletja tako v Evropi kot v svetu. Zato EU skuša okrepiti ne le prizadevanja glede upravljanja migrantskih tokov, ampak tudi prizadevanja glede svojih politik vključevanja za državljane tretjih držav.« (Spletni vir 3)

Evropska Komisija je leta 2015 izdala **Evropsko agendo o migracijah**, kjer poudarja pomen učinkovitega vključevanja, za katerega pa so pristojne države članice. Evropska unija pod-

pira ukrepe nacionalnih vlad, lokalnih oblasti in civilne družbe, ki se ukvarjajo s procesom spodbujanja vključevanja in medsebojnega zaupanja. Podpira jih s financiranjem, ki jih zagotavljajo Sklad za azil, migracije in vključevanje, Evropski sklad za regionalni razvoj in Evropski socialni sklad. V programskem obdobju 2014–2020 je bilo najmanj 20 % sredstev Evropskega socialnega sklada namenjenih za prispevanje k socialni vključenosti, kar vključuje ukrepe za vključevanje priseljencev, s posebnim poudarkom na prosilcih za azil in beguncih ter otrocih. Iz teh skladov je mogoče podpirati ciljno usmerjene pobude za izboljšanje jezikovnih in poklicnih znanj in spretnosti, izboljšanje dostopa do storitev, spodbujanje dostopa do trga dela, vključujoče izobraževanje, spodbujanje medkulturnih izmenjav in spodbujanje kampanj za ozaveščanje, tako za gostiteljske skupnosti kot za priseljence (Spletni vir 4).

Evropski agendi o migracijah je sledil **Akcijski načrt za vključevanje državljanov tretjih držav**, ki je bil predstavljen junija 2016. Ta podaja posebne ukrepe, ki jih je treba izvesti na ravni EU in držav članic za okrepitev in podporo vključevanja na vseh ključnih področjih politike. Tudi tukaj

pripisujejo velik pomen učenju jezika ter izobraževanju in usposabljanju (tako migrantov kot osebja, ki prihaja v stik z njimi). Pri vključevanju na trg dela izpostavljajo, da je stopnja zaposlenosti in aktivnosti nizka pri ženskah, zato bo komisija pričela s projekti za spodbujanje vključevanja žensk (poleg ostalih projektov spodbujanja vključevanja). Državam članicam nalaga, naj podpirajo hitro vključevanje novoprispelih državljanov tretjih držav na trg dela (na primer z zgodnjim ocenjevanjem znanj in spretnosti ter kvalifikacij, kombiniranim jezikovnim usposabljanjem in usposabljanjem na delovnem mestu z mentorstvom). Na področju aktivne udeležbe in socialnega vključevanja je komisija pričela s projekti za spodbujanje medkulturnega dialoga (program Ustvarjalna Evropa – Creative Europe), promocijo vključevanja s pomočjo projektov Erasmus+ ter s pripravo priročnikov in orodij za strokovne delavce o ozaveščanju, medkulturnem dialogu itd. Državam članicam med drugim komisija nalaga, da bi morale pri krepitvi svojih politik vključevanja povečati udeležbo državljanov tretjih držav v lokalnih demokratičnih strukturah ter vlagati v projekte za boj proti predsodkom in stereotipom (Spletni vir 3).

PRISELJENCI V ŠTEVILKAH

STATISTIKA

3 Ministrstvo za notranje zadeve zbira naslednje statistične podatke: veljavna dovoljenja za prebivanje, izdana dovoljenja za prebivanje, število prosilcev za mednarodno zaščito in odločanje v postopkih za priznanje mednarodne zaščite.

Statistični urad Republike Slovenije meri selitveno gibanje prebivalstva in po podatkih iz leta 2018 navaja, da je bilo v Slovenijo iz tujine priseljenih 28.455 oseb, od tega 1.850 v obalno-kraško regijo, in sicer 836 v Koper, 403 v Izolo, 324 v Piran in 55 v Ankaran (Statistični urad RS, 2019). Največ priseljencev prihaja iz držav nekdanje Jugoslavije, in sicer 11.716 iz Bosne in Hercegovine, 3.177 iz Srbije, 2.431 iz Kosova, 1.456 iz Severne Makedonije in 1.231 iz Hrvaške. Veliko jih pride tudi iz Bolgarije (708), Italije (470), Rusije (553) ter Ukrajine (309) in Azije (586) (Statistični urad RS, 2019).

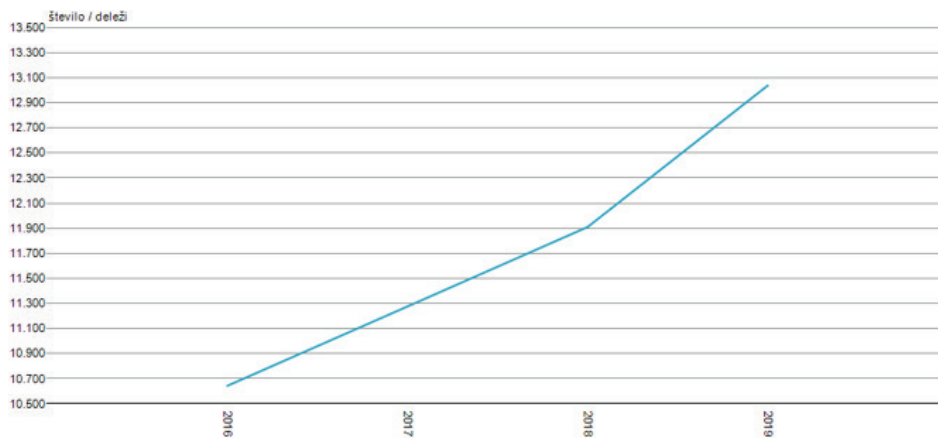
Po podatkih Ministrstva za notranje zadeve³ je bilo v prvem polletju 2019 izdanih 4.082 dovoljenj za bivanje prebivalcem držav evropskega gospodarskega prostora, od tega več kot četrtno hrvaških državljanom. Državljanom tretjih

držav je bilo v prvi polovici leta 2019 izdanih 38.630 dovoljenj za prebivanje, od tega polovico državljanom Bosne in Hercegovine, 6.137 državljanom Kosova, 987 državljanom Ruske federacije, 2.374 državljanom Severne Makedonije, 6.602 državljanom Srbije ter ostalim (skupno 92 različnim državam). Do junija 2019 je bilo podanih tudi 1.802 prošenj za mednarodno zaščito, od tega je bil status priznan 40 osebam (Spletni vir 5).

Obalno-kraška statistična regija sodi med regije z največjim številom priseljencev. Med letoma 2011 in 2019 beležimo rast njihovega števila. Rast števila priseljencev v obalno-kaški regiji prikazuje tudi graf. Po podatkih SURS-a v spodnji tabeli lahko sklepamo, da je največ priseljencev v obalnih občinah, in sicer skupaj 10.675 oseb.

	2011	2013	2015	2018	2019
Pomurska	1.099	1.362	1.680	1.925	2.200
Podravska	8.985	10.656	12.806	16.408	19.182
Koroška	1.538	1.892	2.099	2.539	3.000
Savinjska	9.908	11.087	12.180	14.974	17.242
Zasavska	1.453	1.505	2.059	2.406	2.672
Posavska	2.967	3.352	3.678	4.085	4.631
Jugovzhodna Slovenija	5.182	5.230	5.483	6.426	7.719
Osrednjeslovenska	27.998	30.619	33.771	40.716	45.482
Gorenjska	7.379	8.260	9.183	10.691	12.150
Primorsko-notranjska	2.544	2.643	2.905	3.369	3.632
Goriška	5.063	5.260	5.583	6.426	7.244
Obalno-kraška	8.630	9.519	10.105	11.910	13.039

Vir: SURS

Tujci po: LETO. Obalno-kraška, Število, Tujci - SKUPAJ,
Spol - SKUPAJ.
Vir: SURS

	2011	2013	2015	2018	2019
SLOVENIJA	82.746	91.385	101.532	121.875	138.193
Obalno-kraška regija	8.630	9.519	10.105	11.910	13.039
Ankaran/Ancarano	-	-	266	281	281
Izola/Isola	1.519	1.593	1.666	2.043	2.284
Koper/Capodistria	4.132	4.564	4.653	5.552	6.157
Piran/Pirano	1.293	1.454	1.593	1.759	1.953

Vir: SURS

Glede na podatke iz upravnih enot je po statistikah iz leta 2019 delež tujih državljanov med prebivalci v obalnih občinah naslednji: 14 % v Izoli (2.284 oseb), 11,5 % v Kopru (6.438 oseb) in 11 % v Piranu (1.953) (Statistični urad RS, 2019).

VKLJUČEVANJE PRISELJENCEV: OBSTOJEČI PROGRAMI IN PROJEKTI

Velika večina organizacij (javnih ustanov in nevladnih organizacij), ki nudijo podporo priseljencem pri njihovem lažjem vključevanju v lokalno okolje, to zelo pogosto stori s pomočjo projektov ali z občasnimi in premajhnimi drugimi viri financiranja. Namen teh projektov pa je nudenje celovite podpore priseljencem. Gre tako za nekontinuirano financiranje večinoma pilotnih projektov, sicer namenjenih celoviti podpori ciljnim skupinam v lokalnem okolju. Nadejamo si, da bodo ti projekti prerasli fazo pilotov in prešli v redno izvajanje s primerno finančno podporo. Spodaj je pregled ključnih aktivnosti in programov iz leta 2019.

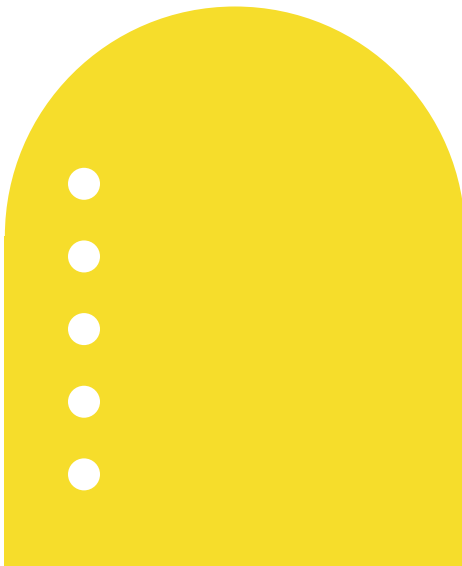
Dolgoročna podpora

- **Center za socialno delo:**
 - Dnevni center za otroke in mladostnike Koper – PetKA (CSD JP);
- **Financira MDDSZ, MOK, Občina Ankaran.**
- **ŠIMC EPICenter Piran:**
 - pomoč pri učenju slovenščine (otroci in starši);
 - učna pomoč;
 - informacijska točka za priseljence;
 - prostor za druženje mladih, svetovanje, delavnice, počitniško varstvo;
 - Financira Občina Piran.
- **OŠ Antona Ukmarja:**
 - tečaj slovenščine za učence priseljence;
 - vključevanje učencev priseljencev v popoldanski program;
 - učitelj zaupnik – pomoč pri urejanju formalnosti (tudi izven ustanove) in pomoč pri usmerjanju otroka in družine;
 - tutorstvo za učence priseljence (v sodelovanju z UP Pedagoško fakulteto);
 - financirajo MOK, MIZŠ, EU.
- **Univerza na Primorskem:**
 - brezplačno svetovanje o prijavnih in vpisnih postopkih (Visokošolska prijavno-informacijska služba in referati posameznih fakultet);
 - brezplačno karierno svetovanje in informiranje (Karierni center UP);
 - pomoč pri urejanju potrebnih administrativnih zadev za študente in zaposlene na UP, ki pridejo iz tujine (različne službe);
 - različne aktivnosti kot podpora boljši integraciji študentov – tujcev v okolje (Orientation Days, Leto plus, itd.);
 - tečajji in izpiti iz slovenskega jezika za študente UP;
 - financirano iz različnih virov.
- **Ljudska univerza Koper:**
 - tečajji slovenskega jezika;
 - izpiti iz znanja slovenščine kot drugega in

-
- tujega jezika na osnovni ravni;
 - različna izobraževanja za karierni in osebni razvoj;
 - financirano iz lastnih virov.
 - **Zavod RS za zaposlovanje:**
 - storitve za vseživljenjsko karierno orientacijo (osnovno in poglobljeno karierno svetovanje, kratke modularne delavnice za razvijanje veščin iskanja zaposlitve, ...);
 - posredovanje na prosta delovna mesta;
 - programi aktivne politike zaposlovanja (neformalno izobraževanje in usposabljanje, tečaji in nacionalne poklicne kvalifikacije);
 - delovni preizkus;
 - usposabljanje na delovnem mestu;
 - informacijska točka za tujce;
 - vstop in prebivanje v Sloveniji;
 - informacije o izobraževanju in usposabljanju v Sloveniji;
 - zloženke za tujce;
 - Učimo se slovensko;
 - zakonodaja o zaposlovanju tujcev.
 - **UP Fakulteta za vede o zdravju:**
 - tutorstvo (prostovoljstvo) za študente/-ke, ki so vpisani kot »tujci«.
 - **Medgeneracijski center Izola:**
 - Slovenski jezik za priseljenke;
 - Financiranje: Občina Izola

Projektna podpora

- **Zavod New Prevent:**
 - dnevni center za otroke in mladostnike Markovec;
 - mladinsko ulično delo;
 - »Slovenščina igraje«;
 - financirajo MZ in MOK.
- **Ljudska univerza Koper:**
 - Regionalno svetovalno središče ISIO - brezplačno svetovanje za izobraževanje in razvoj kariere;
 - Središče za samostojno učenje;
 - brezplačni tečaji za starejše 45+;
 - izvajanje tečajev slovenskega jezika za osebe s priznano mednarodno zaščito (se ne izvaja);
 - financirajo: MIZŠ, ESS, AMIF, Urad vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov.
- **PiNA:**
 - Središče za medkulturni dialog Koper;
 - usposabljanja za strokovne delavce in priseljence za dvig medkulturnih kompetenc;
 - organizacijska in strokovna podpora za priseljenke NVO;
 - financirajo EU (Erasmus +, AMIF), MJU, MNZ.
- **Pravni center za varstvo človekovih pravic, Koper:**
 - brezplačno pravno svetovanje, BBP;
 - financira MOK.

-
- **PRIMSS (zaključilo delovanje):**
 - brezplačno pravno svetovanje, BBP;
 - brezplačna psihosocialna podpora za socialno ogrožene;
 - financirata Občina Izola, MOK.
 - **Center za psihoterapijo in psihosocialno podporo Koper:**
 - brezplačna psihosocialna podpora za socialno ogrožene;
 - financira Občina Ankaran.
 - **Zveza društev upokoјencev Mestne občine Koper:**
 - večgeneracijski center Morje;
 - financirajo MDDSZ, MOK.
 - **OŠ Koper:**
 - projekt Izzivi medkulturnega sobivanja;
 - financirata MIZŠ in ESS.
 - **UP Fakulteta za vede o zdravju:**
 - Analiza izkušenj priseljenk z zdravstvenim sistemom ter izkušenj zdravstvenih delavcev pri njihovi obravnavi – identifikacija ovir in dobrih praks,
 - Priporočila za premagovanje ovir v zdravstvenem sistemu z namenom zagotavljanja kulturno dovezetne zdravstvene oskrbe v instituciji in lokalni skupnosti,
 - sprememba kurikuluma za zdravstvene poklice z namenom razvijanja medkulturnih kompetenc,
 - financira EU iz programa Interreg SLO-ITA (Projekt Integra).
 - **Nacionalni inštitut za javno zdravje:**
 - Nadgradnja in razvoj preventivnih programov ter njihovo izvajanje v primarnem zdravstvenem varstvu in lokalnih skupnostih (uvajanje medkulturnih mediatorjev v zdravstvene ustanove);
 - MoST - Model skupnostnega pristopa za krepitev zdravja in zmanjševanje neenakosti v zdravju v lokalnih skupnostih;
 - Financirajo MZ, ESS.
 - **Znanstveno-raziskovalno središče Koper:**
 - Projekt MICREATE- Migrant Children and Communities in a Transforming Europe;
 - Projekt BASE: Migrant and refugee child-friendly support services in cases of sexual and gender-based violence;
 - REMiX: The university as an advocate for responsible education about migration in Europe;
 - Raziskava o potrebah na področju integracije delavcev iz drugih držav članic EU v Sloveniji;
 - INTEGRA: Reprodukativno zdravje migrantk;
 - Financirajo Horizont 2020, Evropska Komisija, Zavod RS za zaposlovanje.

PREDLOGI

KOORDINACIJSKO TELO ZA VKLJUČEVANJE PRISELJENCEV IN MIGRACIJE

V obalnih mestih (in širše) je ključno izpostaviti pomanjkanje povezovanja institucij in organizacij in zagotavljanje trajnejših, dolgoročnih sistemskih rešitev na državni ter predvsem na lokalni ravni. Kot problematično je bilo izpostavljeno tudi pomanjkanje kontinuitete aktivnosti in programov zaradi pretežno projektnega delovanja in financiranja ter prenosa dobrih praks med organizacijami.

Nujna je tudi okrepitev vloge občin v procesu vključevanja priseljencev na lokalni ravni kot ključnih akterjev in spodbujevalcev tega procesa. Upravljanje različnosti lokalnih skupnosti in zagotavljanje strateških usmeritev ter infra-

strukturne in finančne podpore programom in aktivnostim za vključevanje priseljencev v lokalno okolje je kompleksen proces, ki bi ga morale občine voditi v sodelovanju z vsemi ključnimi lokalnimi, regionalnimi in državnimi deležniki. Regionalno povezovanje občin je vsekakor pomembno in lahko pomeni delitev odgovornosti, rešitev in sredstev.

Cilji

1. Celovito upravljanje z različnostjo in vključevanje priseljencev v lokalno okolje.
2. Ustvarjanje inkluzivnega lokalnega okolja in regije.
3. Priprava strateških usmeritev in akcijsko načrtovanje.
4. Lokalno in regionalno povezovanje deležnikov.

Aktivnosti in naloge

Koordinacijsko telo za vključevanje priseljencev in migracije predstavlja stičišče akterjev, ki je tako strateško kot akcijsko naravnano. Vključuje vse ključne akterje: v prvi fazi na lokalni in v drugi na regionalni ravni (predstavniki občin,

javne institucije, nevladne organizacije, politične stranke, predstavniki gospodarstva). Ključne naloge in aktivnosti, ki naj jih opravlja, so:

- strateško načrtovanje;
- akcijsko načrtovanje in delovanje (reševanje trenutnih izzivov);
- povezovanje institucij in organizacij;
- projektna partnerstva in izvedba pilotov;
- priprava spletnega informacijskega portala za organizacije in institucije, ki delajo s priseljenčci;
- krepitev in kontinuirana podpora večgeneracijskim centrom, dnevnim centrom, središčem za medkulturni dialog.

Ključen princip: nič o priseljenčih brez priseljencev. Vključevanje priseljencev ali oseb s priseljenškim ozadjem v tovrstna telesa in dejavnosti je ključnega pomena za njihovo delovanje.

Financiranje

Posamezna občina priskrbi sredstva za kontinuirano programsko delovanje iz občinskega proračuna, smiselno pa je tudi regionalno povezovanje občin in programsko sofinanciranje. Potrebno je državno sofinanciranje oz. državnih vložkov občinam za tovrstne programe in zaželeno pridobivanje sredstev EU.

Nujna je stabilnost financiranja ne glede na proračunska sredstva (oz. sprejemanje občinskih proračunov) in druga financiranja.

BARCELONSKI SVET ZA PRISELJEVANJE

Barcelonski svet za priseljevanje (CMIB) je posvetovalno participativno telo pri barcelonskem mestnem svetu, ki ga prostovoljno sestavljajo priseljenjski subjekti, organizacije in združenja, socialni uslužbenci, občinske politične skupine in opazovalci, ki želijo vplivati na družbeno, kulturno in politično okolje ter zagotoviti, da lahko priseljenci uživajo polno državljanstvo.

Aktivnosti: podeljevanje nagrad »Barcelona Immigration Council Award«, organizacija mestnega združenja, priprava predlogov odlokov in politik ter izjav za javnost, kulturno-izobraževalne in ozaščevalne aktivnosti glede na specifične tematike, ki jih svet določi na letni ravni (priseljenci in staranje, socialna vključenost, vključevanje na trg dela itn.).

Ta svetovalni participativni organ predstavlja enega od potrebnih mehanizmov za zagotavljanje, da je Barcelona pluralistično in povezovalno mesto za priseljence, etnične manjšine in kulture nasploh. Svet je sestavljen iz več organov, vključno s Svetom, predsednikom in namestniki predsednikov, skupščino, stalnim odborom, odborom za nujna mnenja in sekretariatom. Poleg tega so ustanovljene delovne skupine in odbori, ki jih predlaga Stalni odbor ali predsednik, in delajo na določenih vprašanjih ter izvajajo delovni načrt Sveta.

Svet ima tehničnega sekretarja, delovno mesto, ki ga zaseda občinski uradnik, čigar naloga je podpirati, promovirati in spodbujati organe Sveta.

Več na: <https://ajuntament.barcelona.cat/consell-municipal-immigracio/en>

URAD ZA VEČKULTURNE ZADEVE FRANKFURT AM MAIN

Vse od leta 1989 AmkA razvija usmerjene ukrepe vključevanja, podpira mreženje institucij, ki se ukvarjajo z integracijo, ter spodbuja strpnost in razumevanje med prebivalci. AmkA posreduje v primeru konfliktov s sosedi, javnimi organi in policijo, izvaja protidiskriminacijsko delo in vodi projekte s starši in otroki za jezikovno in poklicno integracijo. AmkA razvija koncepte skupaj s partnerji za sodelovanje, ki se ukvarjajo s temo vključevanja, medkulturne kompetentnosti in raznolikosti. Medkulturni dialog in širitev mreže sta med najpomembnejšimi področji delovanja urada.

Več na: [https://www.frankfurt.de/sixcms/detail.php?id=317599&ffmpar\[_id_inhalt\]=7846492](https://www.frankfurt.de/sixcms/detail.php?id=317599&ffmpar[_id_inhalt]=7846492)

Migration Yorkshire

Yorkshire Migration je lokalno partnerstvo pod vodstvom lokalnih oblasti, ki deluje na celotnem Yorkshireu in v regiji Humber. Nadzira ga Odbor za migracije v Yorkshireu, ki ga sestavljajo vse lokalne oblasti v regiji.

Pri svojem delu združuje partnerje iz vseh sektorjev, vključno z lokalnimi organi, matičnim uradom in drugimi vladnimi službami, zdravstvom, policijo, univerzami, zasebnim sektorjem, prostovoljnim sektorjem ter skupnostmi beguncev in migrantov.

Aktivnosti: strateško vodenje in koordinacija, zbiranje podatkov o migracijah, priprava politik, informiranje, strokovna podpora v procesu vključevanja priseljencev, koordinacija namestitvev. Predstavlja celovit servis in mrežo akterjev za vključevanje priseljencev v lokalno okolje.

Več na: <https://www.migrationyorkshire.org.uk/>

Welcoming America – One region Initiative

Pobuda One Region želi ustvariti vključujočo regijo podzemne železnice Atlanta, v kateri bi imeli vsi ljudje, vključno s priseljenci in begunci, priložnost, da dosežejo svoj največji potencial, sodelujejo z večjo skupnostjo in v celoti prispevajo svoje talente – širijo blaginjo in blaginjo za vse. Program to stori tako, da pridobi trdno zavezo lokalne uprave, poslovnih voditeljev, organizacij skupnosti, skupnosti priseljencev in beguncev ter članov sprejemnih skupnosti, da ustvarijo in nato sprejmejo prakse dobrodošlice. Vodi ga Welcoming America, podpira pa ga Fundacija Skupnosti za Veliko Atlanto in regionalne entitete.

Cilj: Metro Atlanta postane prvo večje metropolitansko območje, ki je sprejelo regionalni načrt dobrodošlice in bo vzor drugim zveznim državam v ZDA.

Več na: <https://www.welcomingamerica.org/one-region>

ENOTNA VSTOPNA TOČKA ZA PRISELJENCE

Obravnava priseljencev ob vstopu v državo je trenutno izredno kompleksna in razpršena. Z namenom učinkovitega vključevanja priseljencev v slovensko družbo in njihove celostne obravnave je smiselna uvedba enotne vstopne točke, ki bi delovala pod okriljem občine in bedela nad procesom vključevanja priseljencev.

Cilj

1. Poenotena in celovita obravnava priseljencev ob prihodu v državo.

Aktivnosti in naloge

Naloge in aktivnosti, ki bi se izvajale na enotni vstopni točki, so:

- informacijska točka za priseljence in večjezično informiranje;
- individualno spremljanje integracije priseljencev (individualni načrt integracije);
- povezovanje priseljencev z mrežo institucij in organizacij, ki izvajajo storitve in aktivnosti vključevanja priseljencev v lokalno okolje in z drugimi.

Financiranje

Občine zagotovijo občinska sredstva za delovanje točke ne glede na sprejetje proračuna in zagotovijo dolgoročno financiranje. Potreben je vložek države oz. dodatna državna sredstva, namenjena občinam.

ENOTNA VSTOPNA TOČKA IN ČEZSEKTORSKI PRISTOP PRI VKLJUČEVANJU

Mreža SHARE je oblikovala orodje za vključevanje beguncev v lokalno okolje, ki se ga lahko aplicira tudi na obravnavo ostalih priseljencev. Gre za čezsektorski pristop, zgrajen na mreži organizacij in institucij. Proces koordinirajo občine ali regijska koordinacijska in posvetovalna telesa.

Več na: <http://resettlement.eu/page/share-lokalna-vklju%C4%8Denost>

Predlagani pristop so implementirali v nizozemski občini Sittard-Galeen, kjer občinski uradnik koordinira vključevanje posameznih priseljencev in kjer tesno sodelujejo z lokalnimi institucijami ter NVO.

Več na: <http://www.resettlement.eu/page/resettlement-dutch-municipality-sittard-geleen>

REFERENČNA/-E OSEBA/-E NA OBČINI ZA PODROČJE VKLJUČEVANJA PRISELJENCEV IN MIGRACIJ

Pokazalo se je, da na občinah ni strokovnega osebja, ki bi lahko pokrivalo področje vključevanja priseljencev in migracij na lokalni ravni, ki je nujno za učinkovito upravljanje različnosti na lokalni ravni in nudenje podpore pri vključevanju priseljencev.

Cilj

1. Zagotovitev trajne podpore pri vključevanju priseljencev na občinski ravni.

Aktivnosti in naloge

Z uvedbo strokovne osebe na občini, ki pokriva izključno področje vključevanja, bi zagotovili učinkovito vključevanje priseljencev v lokalno okolje in povezano delovanje organizacij ter programov. Stik med občinami in posameznimi organizacijami ni zadosten, dejansko poznavanje delovanja slednjih in stanja na terenu pa je nezadovoljivo ali celo neobstoječe.

Njene naloge predvidevajo:

- podporo koordinacijskemu telesu;

- stalni stik z organizacijami in institucijami na terenu (izmenjava in pridobivanje informacij, pregled stanja in izzivov na terenu);
- koordinacijo enotne vstopne točke;
- informiranje tujcev o obveznih postopkih, dokumentaciji, programih, na voljo za vključevanje v novo okolje, idr. (enotna vstopna točka);
- pripravo individualnega programa integracije za posamezne priseljence (enotna vstopna točka);
- spremljanje postopkov ter vključevanje priseljencev v različne programe integracije (enotna vstopna točka).

Dolgoročno je smiselno zagotoviti več oseb na občinah, ki bi delovale kot referenti.

Financiranje

Občine zagotovijo občinska sredstva ne glede na sprejetje proračuna in zagotovijo dolgoročno financiranje, v prvi fazi za pokrivanje plače ene osebe. Smiselno je vložek države oz. dodatna državna sredstva, namenjena občinam.

OZAVEŠČEVAL- NA KAMPANJA ZA SENZIBILIZA- CIJO JAVNOSTI

Kako države in lokalne oblasti spodbujajo in promovirajo vključevanje priseljencev in, navsezadnje, kako so le-ti prikazani v medijih, vpliva tudi na javno mnenje večinskega prebivalstva. Priseljenci v Sloveniji (kot tudi drugod v EU in svetu) so pogosto prikazani in s strani širše družbe razumljeni kot grešni kozli za gospodarsko in ekonomsko krizo in krizo vrednot v družbi. Različne raziskave in razprave so pokazale na negativen in diskriminatoren odnos večinskega prebivalstva do priseljencev (Komac, 2007), migranti pa so v svoji pripovedih poudarili občutek manjvrednosti, tretjerazrednosti (ki ga sprožajo tudi tehnični uzakonjeni termini, kot je »državljeni tretjih držav«) in izključenosti iz javnega življenja v Sloveniji (Sedmak, 2005: 253; Medvešek, 2007; Kralj, 2010). Nacionalni mediji pa najpogosteje in v splošnem poročajo o migrantih v okviru črne kronike, jih »folklorizirajo« in stereotipizirajo ter izpostavljajo negativne zgodbe (npr. migrantskih delavcev), premalo pa predstavljajo pozitivne zgodbe širše priseljske populacije (Medica, 2013).

Veliko organizacij je na lokalni ravni izvedlo številne ozaveščevalne in medijske kampanje ter projekte (Vsi smo migranti, Na krilih pravljič, Podam ti roko, Točka dialoga, SI ACTION! – SI ZA AKCIJO? idr.) z namenom ozaveščanja lokalnih prebivalcev o pozitivnih učinkih migracij, pozitivno medijsko poročanje o priseljencih, personifikacijo

priseljencev idr. Toda čas je, da občine postanejo promotor vrednot medkulturnosti in sodelovanja med lokalnim prebivalstvom in priseljenci tako, da začnejo aktivno ozaveščati svoje občane o aktualnih dejstvih migracij in o priseljencih kot enakopravnih ter enakovrednih prebivalcih občine. Pri tem je treba upoštevati in resno obravnavati stališča, odnos in strahove lokalne skupnosti, če želimo dolgoročno vzpostaviti medkulturni dialog kot dialog dveh enakopravnih partnerjev.

V kampanjo so poleg občin vključene lokalne neprofitne organizacije, priseljske organizacije in priseljenci sami.

Cilj

1. Dvig ozaveščenosti lokalnega prebivalstva vseh starostnih skupin in strokovne javnosti o migracijah in izzivih migracij.

Aktivnosti in naloge

- (jumbo) plakati s portreti priseljencev (npr. »Kopčrčani«), namenjeni predstavitvi tematike migracij;
- medijske vsebine (oddaje, kolumne);
- ozaveščevalni dogodki (okrogle mize, javne tribune, dogodki, namenjeni predstavljanju priseljskih kultur (po vzoru Od potice do baklave. Odprta kuhinja) idr.;
- vzpostavitev kodeksa uporabe terminologije v novinarstvu (npr. Carta di Roma).

Financiranje

Občina dodeli občinska sredstva neprofitni organizaciji ali konzorciju organizacij, ki izvedejo predvidene aktivnosti.

FIGHTING FICTION WITH FACTS: THE BCN ANTI-RUMOUR CAMPAIGN

Novembra 2010, ko je mestni svet Barcelone (BCN) predstavil svojo dolgoročno strategijo za izboljšanje sobivanja med domačini in novimi priseljenci, je ta sprožil ozaveščevalno kampanjo proti dezinformacijam, napačnim predstavam in predsodkom o priseljenicah in migracijah.

Kampanja je slonela na metodi protigovorice (anti-rumour) in »agentom protigovorice« oz. mreži osemdesetih lokalnih organizacij in vodij različnih skupnosti, ki so prispevale k širitvi kampanje po mestu. Barcelonska kampanja je zasnovana po zgledu kampanje, ki ga je leta 2003 izvedel občinski svet bližnjega mesta Vallès.

Več na: http://citiesofmigration.ca/wp-content/uploads/2012/03/Municipal_Report_Main_Report2.pdf

REDNI PRO- GRAM USPOSA- BLJANJ

Za ustvarjanje vključujočega okolja so bistvene- ga pomena predvsem medkulturne kompetence vseh, ki v okviru svojega dela prihajajo v stik s priseljenci. Gre za vsa tista znanja in veščine ter odnose ali naravnosti posameznika, ki obli- kujejo sposobnost učinkovite in ustrezne ko- munikacije v medkulturnih okoliščinah. Izkušnje priseljencev in nekaterih strokovnih delavcev s terena pa so pokazale, da osebje in prostovoljci, ki prihajajo v stik s priseljenci, predvsem zara- di nezavedanja pomena tovrstnih kompetenc in posledične neudeležbe na strokovnih usposa- bljanjih, nimajo dovolj razvitih omenjenih kom- petenc, kar lahko privede do konfliktov in nestro- kovnega obravnavanja priseljencev (Primerjalna analiza usposabljanj za strokovne delavce in prostovoljce ter priseljence, 2019).

Lokalne in nacionalne nevladne organizacije in javne ustanove (predvsem raziskovalna sre- dišča, ljudske univerze, inštituti) že izvajajo to- vrstna usposabljanja, vendar projektno in zato nekontinuirano. Da bi zagotovili profesionalno, primerno in najboljšo obravnavo priseljencev in visoko raven usposobljenosti kadra za delo s priseljenci, so nujne redne izobraževalne ak- tivnosti za vodstva ustanov, strokovne delavce, uradnike in prostovoljce. Te morajo obravnavati vse kompetence, ki so nujne pri delu s to ciljno skupino in na specifičnih področjih. Izvajalci izo- braževalnih aktivnosti naj bodo neprofitne orga-

nizacije (NVO, javne ustanove).

Cilj

1. Krepitev medkulturnih kompetenc in veščin za delo s priseljenci.
2. Uvedba rednih usposabljanj na lokalni ali regi- onalni ravni.

Aktivnosti in naloge

Občina koordinira in financira različne oblike usposabljanj ter spremlja njihovo implementa- cijo in opravljanje s strani udeležencev. Te ak- tivnosti so:

- ozaveščevalne aktivnosti o pomenu medkul- turnih kompetenc, znanj in veščin pri delu s priseljenci;
- usposabljanja za dvig medkulturnih kope- tenc in senzibilizacijo strokovnih delavcev;
- usposabljanja za novinarje (medkulturne kompetence, novinarsko poročanje o migra- cijah, migrantih, priseljenjskih in manjšinskih skupnostih);
- študijski obiski (v lokalni skupnosti, društvih, medsektorski ...);
- seminarji;
- strokovne konference in posveti;
- *job shadowing* oz. izobraževalni obiski na de- lovnem mestu;
- plačane redne supervizije;
- uvedba fonda za strokovna usposabljanja za

- vsebine, vezane na delo s priseljenci;
- uvedba sistema mentorstva za strokovne delavce.

Financiranje

Občina priskrbi proračunska sredstva za izvedbo programa in uvede fond za usposabljanja za strokovne delavce in uradnike. Pridobi tudi državna sredstva in sredstva EU.

BARCELONA – USPOSABLJANJA ZA MEDKULTURNOST IN PROTI DISKRIMINACIJI

Občina Barcelona ponuja brezplačna usposabljanja za strokovne delavce, uradnike idr. s področja krepitve medkulturnih kompetenc in protidiskriminacijska usposabljanja. Usposabljanja trajajo od 14 do 20 ur. Organizira tudi usposabljanja po meri za specifične službe in strokovnjake.

Več na: [https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/es/formacion-intercultural/formaciones-interculturales-y-antirumores\)](https://ajuntament.barcelona.cat/bcnacciointercultural/es/formacion-intercultural/formaciones-interculturales-y-antirumores)

(SO)FINANCIRANJE DODATNIH TEČAJEV SLOVENSKEGA JEZIKA

4 V študijskem letu 2018-19 je bilo že 11,6 % vseh vpisanih študentov tujcev, tj. študentov, ki nimajo slovenskega državljanstva.

Tečaj slovenskega jezika z informacijami o slovenski družbi, zgodovini in kulturi (Začetna integracija priseljencev – ZIP) je na voljo priseljencem. Na voljo je tudi brezplačni prvi izpit iz slovenskega jezika. Po udeležbi najmanj 80 % 60-, 120- ali 180-urnega jezikovnega tečaja so priseljenci upravičeni do brezplačnega jezikovnega izpita na osnovni ravni. Da bi lahko sodelovali pri obeh, morajo priseljenci vložiti vlogo na lokalni upravni enoti, kjer so prijavi stalo ali začasno prebivališče.

Poudariti je treba, da je predvidenih ur premalo. ZIP je v domeni Ministrstva za notranje zadeve in izpeljan v obliki javnega naročila, na katerem so navadno izbrani najcenejši, a ne nujno strokovno najustreznejši ponudniki. Poleg tega je vpisnih mest premalo, čakalne dobe za vstop v program pa predolge.

Znanje jezika države gostiteljice je ključnega pomena za uspešno vključitev v družbo. V našem lokalnem okolju žal opažamo pomanjkanje brezplačnih tečajev slovenskega jezika in konverzacijskih ur za priseljence. Veliko težavo predstavlja tudi sama izvedba jezikovnih tečajev, ki niso nivojski in posameznikom z različnim predznanjem ali razumevanjem jezika ne omogočajo ustreznega učenja jezika. Poleg tega so državljani EU izključeni iz večine programov ali tečajev učenja slovenskega jezika.

V Mestni občini Koper na primer izvajajo začē-

te in druge oblike brezplačnih tečajev ali dejavnosti učenja slovenskega jezika na Ljudski univerzi Koper, v Večgeneracijskem centru Morje in Osnovni šoli Koper (za starše priseljence), ki jih večinoma (so)financirajo iz projektov. Obstajajo pa jezikovne šole in posamezniki, ki nudijo plačljive tečaje, kar predstavlja za veliko priseljencev prevelik finančni zalogaj, da bi si jih lahko privoščili.

Univerza na Primorskem⁴ za svoje študente organizira tečaje slovenskega jezika na različnih ravneh. Prav tako je izvajanje prilagojeno glede na državo oziroma prvi jezik tujcev in seveda predznanje. Žal so za zdaj ti tečaji ponujeni samo študentom UP.

Cilja

1. Dvig ravni slovenskega jezika pri priseljenicah.
2. Večja dostopnost tečajev slovenskega jezika.

Ativnosti in naloge:

Uvesti je nujno več sistemskih sprememb predvsem na lokalni ravni, pa tudi na državni ravni. Te zajemajo:

- financiranje brezplačnih tečajev in konverzacijskih ur za različne ciljne skupine (slovansko govoreči, albansko govoreči, drugi) in za govorce z različnimi stopnjami predznanja;
- uvedbo nivojskega pouka;
- financiranje ur slovenskega jezika v prise-

- ljenskih društvih;
- uvedbo fonda za subvencioniranje (zasebnih) tečajev in konverzijskih ur za socialno ogrožene;
- kombiniranje tečajev s podpornimi dejavnostmi (VGC, središče za samostojno učenje ipd.);
- uvedbo več e-gradiv in spletnih tečajev;
- tečaje na razpolago takoj ob vstopu v državo;
- takojšnjo dostopnost ZIP-a, zato naj preide v domeno lokalne skupnosti;

- uvedbo brezplačnih tečajev za državljane EU;
- vzpostavitev centralnega organa za zagotavljanje kakovosti storitev na državni in lokalni ravni (glej koordinacijsko telo in enotno vstopno točko).

Financiranje

Občina zagotovi sredstva za dodatne brezplačne tečaje slovenskega jezika za priseljence in fond za subvencioniranje zasebnih tečajev. Prihodi državna sredstva in sredstva EU.

AMSTERDAM IN NORVEŠKA

Dobre prakse v Evropi so pokazale, da je učenje jezika države gostiteljice v obliki brezplačnih tečajev in drugih dejavnosti v domeni občin. Občina Amsterdam denimo nudi brezplačne tečaje vsem priselencem z bivališčem v občini, ki so zaključili obvezni program integracije in druge podporne aktivnosti za učenje jezika.

Več na: <https://www.amsterdam.nl/en/education/learning-dutch/>.

Norveška pa nalaga občinam, da vsem priselencem v treh mesecih od prihoda priskrbijo brezplačni tečaj norveškega jezika.

Več na: <https://www.kompetansenorge.no/English/Immigrant-integration/>.

UVEDBA IN SPODBUJANJE MEDKULTUR- NE MEDIACIJE/ MEDKULTURNIH MEDIATORJEV

Medkulturna mediacija je praksa, ki se jo uporablja za premoščanje jezikovnih in kulturnih razlik med obravnavo priseljencev. Je sredstvo za zmanjševanje neenakosti in zagotavlja lažje in učinkovitejše postopke. Medkulturni mediator preprečuje nastajanje jezikovnih in kulturnih nesporazumov, do katerih lahko pride v postopkih, v katere so vključeni priseljenci in osebje v javnih ustanovah in drugih organizacijah ter skupnostih.

Medkulturnih mediatorjev je v obalnih občinah malo in institucije ter organizacije si same priskrbijo mediatorje po trenutnih potrebah (navadno *ad hoc*). Gre pa večinoma za neprofesionalne mediatorje, prostovoljce, ki bodisi poznajo jezik in do določene mere kulturno ozadje obravnavanih priseljencev bodisi imajo enako kulturno ozadje. Edina zaposlena profesionalna mediatorka in obalnih mestih je v Zdravstvenem domu Izola.

Andragoški center Slovenije je v sodelovanju s čezsektorsko in interdisciplinarno skupino pripravil predlog Nacionalne poklicne kvalifikacije za medkulturne mediatorje, ki pa še ni potrjen s strani pristojnih organov in še ni v izvajanju.

Cilja

1. Uvedba medkulturnih mediatorjev v ustanove in druge organizacije.
2. Razvoj medkulturne mediacije na lokalni ravni.

Aktivnosti in naloge

Morebitna uvedba NPK ne bo povsem rešila sistematizacije poklica in implementacije medkulturne mediacije na lokalni ravni. Zato je naloga občin, da podprejo spodnje aktivnosti in naloge:

- skupna pobuda občin za sistematizacijo delovnega mesta;
- profesionalizacija mediatorjev;
- uvedba mediatorjev v vseh ustanovah v občini in v drugih organizacijah;
- uvedba polne zaposlitve za nedoločen čas (% glede na št. oseb ali potrebe, delitev med institucijami);
- vzpostavitev sistema in financiranje rednega izobraževanja s supervizijo ob delu;
- uvedba registra medkulturnih mediatorjev;
- lokalna koordinacija medkulturnih mediatorjev (glej koordinacijsko telo in enotno vstopno točko za priseljence);
- oblikovanje akreditiranega študijskega programa ali vsaj specializacije.

Financiranje

Občine ob dodatni podpori države financirajo zaposlitve (polne ali delne za nedoločen čas) medkulturnih mediatorjev v vseh ustanovah. Poleg tega naj uvedejo fond za redna usposabljanja in supervizijo medkulturnih mediatorjev.

NADGRADNJA IN RAZVOJ PREVENTIVNIH PROGRAMOV TER NJIHOVO IZVAJANJE V PRIMARNEM ZDRAVSTVENEM VARSTVU IN LOKALNIH SKUPNOSTIH (2017–2019)

Cilj projekta Nacionalnega inštituta za javno zdravje je »prispevati k boljši informiranosti, motiviranosti in posledično vključenosti populacije v preventivne programe ter k dostopnejšim in ustrežnejšim preventivnim obravnavam«. V ta namen so v Zdravstvenih domovih po Sloveniji uvedli medkulturne mediatorje. V Zdravstvenem domu Izola so zaposlili eno medkulturno mediatorko za albanski jezik.

Več na: <https://www.nijz.si/sl/nadgradnja-in-razvoj-preventivnih-programov-ter-njihovo-izvajanje-v-primarnem-zdravstvenem-varstvu>

SPODBUJAJE PROSTOVOLJSTVA NA RAVNI SKUPNOSTI

Po podatkih iz leta 2018 je prostovoljstvo v obalno-kraški regiji med slabše razvitimi v Sloveniji. Prostovoljec je v tej regiji opravil povprečno 19,6 ure v primerjavi s prostovoljcem v Pomurski statistični regiji, ki je opravil 63,4 ure. Prav tako obalno-kraška regija sodi med regije z najmanjšim številom registriranih prostovoljskih organizacij (Skupno poročilo o prostovoljstvu v RS, 2019). Niti ena obalna občina pa nima naziva prostovoljstvu prijazno mesto (prostovoljstvo.org), ki je pokazatelj podpore občin razvoju prostovoljstva.

Povrh vsega prostovoljske organizacije nasploh poročajo, da je za kakovostno opravljanje prostovoljskega dela premalo mentorjev in koordinatorjev prostovoljcev in prostovoljskega dela. To poudarjata tudi Strategija razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva do leta 2023 (2018). Ključno za razvoj kakovostnega prostovoljstva je poleg uvedbe usposobljenih mentorjev uvajanje celovitih prostovoljskih programov v javnih zavodih in spodbujanje prostovoljstva v vzgoji in izobraževanju.

Prostovoljstvo v okviru procesa vključevanja priseljencev (v okviru izobraževanja, sociale, neformalnih dejavnosti idr.) v lokalno okolje ima velik neizrabljen potencial, pri čemer ne smemo pozabiti na prostovoljstvo priseljencev, ki omogoča uspešnejšo vključitev v lokalno okolje in je hkrati indikator vključitve vanj. Ključno pri razvoju

prostovoljstva priseljencev in prostovoljstva v procesu njihovega vključevanja v lokalno okolje je angažiranje obstoječih prostovoljskih organizacij, neformalnih skupin in organizacij priseljskih skupnosti ter sistematično spodbujanje prostovoljstva s strani občin in njihovega vodstva v vseh treh sektorjih. Ne nazadnje je prostovoljstvo eden od temeljev proaktivnih in vključujočih lokalnih skupnosti (glej [Spletni vir 6](#)). Zato so ukrepi, ki bodo spodbudili njegov razvoj na območju obalnih občin, nujni.

Cilj

1. Razvoj prostovoljstva v procesu vključevanja priseljencev v lokalno okolje.

Aktivnosti in naloge

Za spodbujanje in krepitev prostovoljstva je nujno podpreti naslednje:

- usposabljanje prostovoljcev za delo s priseljskimi;
- strateška opredelitev nalog prostovoljcev na ravni lokalnih skupnosti (glej koordinacijsko telo);
- izobraževanje organizacij o načinu iskanja, koordinacije in mentoriranja prostovoljcev;
- izobraževanje za prostovoljce;
- posredovalnica prostovoljskih del in povezovanje prostovoljcev in organizacij;
- vzpostavitev sistema mentorstva prostovolj-

cev v javnih ustanovah in organizacijah ter supervizije mentorjev;

- uvedba mreže ali koordinacije prostovoljcev (glej koordinacijsko telo in enotno vstopno točko);
- spodbujanje prostovoljstva v šolah in med študenti;
- spodbujanje prostovoljstva med priseljenci (akcije in izobraževanja);
- uvedba ažurne baze prostovoljcev na lokalnem in regionalnem nivoju.

Financiranje

Občine subvencionirajo nagrade in stroške prostovoljcev, ki jih predvideva Zakon o prostovoljstvu. Finančno podprejo izobraževanja prostovoljcev iz občinskega proračuna. Finančni vložek podkrepijo z državnimi sredstvi in sredstvi EU. Prostovoljske in nevladne organizacije lahko konkurirajo na Javnem razpisu za razvoj in profesionalizacijo nevladnih organizacij in prostovoljstva Ministrstva za javno upravo.

OSNABRÜCKIN IN MREŽA PROSTVOLJCEV

Mestni svet v Osnabrückinu v Nemčiji od leta 2005 koordinira in razpolaga z mrežo prostovoljcev, ki podpirajo vključevanje novih priseljencev v mesto. Program tesno sodeluje z lokalnimi ponudniki storitev in organizacijami civilne družbe, zato da razvijajo prostovoljne naloge, komunicirajo z upravičenci in ocenjujejo dejavnosti programa. Izvaja tudi osnovno usposabljanje za lokalne prostovoljce. Od leta 2013 implementira program razvoja in implementacije prostovoljstva na lokalni ravni, ki ga je razvila mednarodna mreža SHARE in zajema naslednje teme: izgradnja kulture prostovoljstva; partnerstvo; koordinacija za prostovoljstvo; aktivna participacija, samostojnost in dobrodošlica; podpora prostovoljcem; spremljanje in ocena. Orodje je dostopno na tej povezavi: http://www.re-settlement.eu/sites/icmc.ttp.eu/files/Volunteering%20for%20Refugee%20Integration_SHARE%20Toolkit_1015_0.pdf.

VAI – VOLUNTEERING AMONG IMMIGRANT (AMIF)

Projekt VAI – Volunteering among immigrant (AMIF), ki ga izvaja konzorcij evropskih organizacij, naslavlja prostovoljstvo priseljencev kot instrument in indikator integracije ter za cilj postavlja boljše uporabo prostovoljstva med priseljenci z namenom njihove aktivne participacije v lokalnih okoljih. Glavne aktivnosti, s katerimi naslavlja to problematiko, so: raziskava o prostovoljstvu v državah EU, krepitev kapacitet gostujočih skupnosti in ustvarjanja priložnosti za prostovoljstvo.

Več na: <https://www.vai-project.eu/>

MREŽA ZA PROSTVOLJSTVO – SOCIALNA AKTIVACIJA SKOZI PROSTVOLJSTVO

Slovenska mreža prostovoljskih organizacij, katere nosilec je Slovenska filantropija, je nastala kot odgovor na skupno potrebo posameznikov, organizacij in družbe po promociji prostovoljstva, prepoznavanju vrednosti prostovoljskih aktivnosti in ustvarjanju okolja, naklonjenega njegovemu razvoju. Njen glavni namen je nuditi podporo pri razvoju prostovoljskih organizacij, posredovanje prostovoljskega dela in organizacij prostovoljcem ter razvoj prostovoljstva nasploh. S prostovoljstvom skrbi za socialno aktivacijo ranljivih skupin, med katere sodijo tudi priseljenci, prosilci za azil in begunci. Več na: <https://www.prostovoljstvo.org/za-organizacije/slovenska-mreza-prostovoljskih-organizacij/socialna-aktivacija-skozi-prostovoljstvo->

KREPITEV VLOGE PRISE- LJENSKIH DRU- ŠTEV

V obalnih mestih slovenske Istre (v Kopru, Izoli in Piranu) je delujočih šest kulturnih društev narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ in rusko govorečih priseljencev. Gre za AKUD Kolo, HKD Istra Piran, KD Ilira, MKD Kočo Racin Obala, KUŠD Behar in KD Adriatika. Njihova primarno delovanje je usmerjeno v ohranjanje kulturne

identitete s pomočjo folklornih dejavnosti, učenja maternega jezika, kulturno-izobraževalnih aktivnosti idr.

Ta društva se srečujejo z velikimi ovirami, ki omejujejo njihovo delovanje v smeri vključevanja priseljencev v lokalno okolje in njihov razvoj nasploh. Zaradi neobstoja kontinuiranih in dovolj visokih finančnih sredstev so primorana delovati na povsem prostovoljni ravni. Društva pa opozarjajo tudi na druge potrebe in težave, s katerimi se srečujejo pri svojem delovanju:

- pomanjkanje financiranja njihovega strokovnega in organizacijskega razvoja (mdr. zagonska sredstva);
- omejenost sredstev večinoma na ljubiteljsko kulturo in prireditve;

- pomanjkanje (primerne) infrastrukture;
- pomanjkanje profesionalnega kadra;
- premajhna občinska sredstva;
- nejasni kriteriji ocenjevanja projektov na občinski ravni;
- nedostopnost občinskih uradov in uslužbencev;
- nepoznavanje kulture in samega delovanja NVO ciljne skupine s strani pristojnih občinskih uradov in splošne javnosti;
- pomanjkanje medijske pozornosti za njihove dejavnosti in pomanjkanje njihove vidnosti v lokalnem okolju;
- premajhna zastopanost društev in posameznih skupnosti v procesih odločanja na lokalni ravni.

Organizacije priseljskih skupnosti ne prejemajo rednih finančnih sredstev, ki bi jim zagotovila stabilno delovanje, ampak so odvisna zlasti od razpisov, zato je njihovo financiranje in včasih tudi njihovo delovanje nekontinuirano. Večinoma se prijavljajo z manjšimi projekti ali prireditvami na lokalne razpise in na državni razpis za etnične manjšinske skupnosti, ki ga razpisuje Javni sklad RS za kulturne dejavnosti. Nekatere se prijavljajo na razpise raznih uradov v matičnih državah, ki pokrivajo diasporo.

Lokalni razpisi, ki delno financirajo program ter predvsem kulturne projekte in prireditve društev, in sredstva JSKD so ključnega pomena, saj nekaterim predstavljajo poleg nizkih članarin in donacij članov edina sredstva, s katerimi operirajo. To na nek način tudi pogojuje in oblikuje njihove dejavnosti. Poleg tega je treba poudariti, da gre pri vseh omenjenih razpisih za sofinanciranje, ki je zelo nizko glede na prijavljene projektne predloge. To rezultira v krčenju programov in prilagajanje vsebin razpoložljivim sredstvom, kar deloma vpliva na kvaliteto in raznolikost samih projektov (Buić, 2017: 61–63).

Pokazalo se je, da društva priseljskih skupnosti priseljencem iz matičnih držav predstavlja jo pomembno referenčno točko, saj jim s svojimi aktivnostmi ohranjanja kulturne identitete in dediščine ter obenem spoznavanjem značilnosti lokalnega okolja omogočijo lažje vključevanje v družbo. So podporna točka pri spoznavanju jezika okolja in nekatera nudijo podporo pri urejanju dokumentacije, potrebne za bivanje v Sloveniji.

V primeru intenzivnejšega in rednega povezovanja z institucijami in drugimi organizacijami, ki delajo s priseljenci, bi ta društva predstavljala pomemben člen pri lažjemu vključevanju priseljencev v lokalno okolje. Za njihovo redno delovanje na področju vključevanja priseljen- cev v lokalno okolje ali nudenje podpore drugim institucijam in organizacijam so nujni podporni ukrepi, ki bi omogočili njihov celovit razvoj in kontinuirano delovanje.

Možne dejavnosti, ki jih lahko društva izvajajo, so: medkulturna mediacija oz. nudenje mediatorjev, izvedba kulturno-izobraževalnih aktivnosti v šolah in drugih institucijah ter organizacijah, ki delajo s priseljenci, nudenje prostovoljcev in tutorjev drugim organizacijam, ki delajo s priseljenci, idr. Vse navedene dejavnosti morajo biti profesionalno izvedene in finančno podprte.

Cilja

- Okrepiti vlogo priseljskih organizacij v pro-

cesu vključevanja priseljencev v lokalno oko- lje.

- Okrepiti društva priseljskih in etničnih skupnosti.

Aktivnosti in naloge

Nujne so sistemske rešitve in podpora za razvoj in kontinuirano delovanje organizacij:

- uvedba namenskih sredstev za organizacije etničnih manjšinskih skupnosti kot predno- stno področje znotraj obstoječih razpisov (prireditve, kultura, mladina, turizem, mediji ipd.) ali poseben razpis, ki bi zaobjemal širše dejavnosti (ljubiteljsko, kulturno, medijsko, športno idr.);
- uporaba jasnih kriterijev dodeljevanja sredstev za organizacije narodnih skupnosti in preferenčna podpora projektov, ki spodbu- jajo medkulturnost (projekti sodelovanja med večinsko in manjšinsko populacijo, sodelova- nje skupnosti z izobraževalnimi zavodi idr.);
- uvedba sredstev za organizacijski in strokovni razvoj kadra v društvih oz. NVO ciljne skupine na lokalni ravni;
- uvedba sredstev za izvajanje integracijskih aktivnosti za priseljence;
- uvedba jasnih kriterijev za dodeljevanje pro- storov NVO in dodelitev primernih prostorov;
- ustanovitev občinske komisije za manjšinska vprašanja in preprečevanje diskriminacije;

- član/-ica komisije za izbor projektov, ki je pripadnik/-ca etnične manjšinske skupnosti;
- član/-ica v vseh strateških in akcijskih telesih na lokalni ravni, vezanih na vključevanje priseljencev v lokalno okolje;
- uvedba referenta za etnične manjšinske skupnosti;
- finančna podpora s strani lokalnih skupnosti za izvedbo pouka maternega jezika v društvih ali šolah;
- finančna podpora s strani lokalnih skupnosti za dodatne ure slovenskega jezika in dodatno učno pomoč za priseljence v društvih.

Dobre prakse manjšinskega varstva v EU in prostoru EGP kažejo na različne in učinkovite modele ali prakse vključevanja manjšinskih etničnih skupnosti in migrantov v javno življenje, ki zajemajo njihovo kulturno, socialno, ekonomsko in politično participacijo. Najpogostejše oblike participacije in zastopanja teh skupnosti na lokalni ravni so (čezsektorska) posvetovalna telesa, kot so komisije in delovne skupine, ki bedijo nad integracijsko in manjšinsko politiko, zagotavljajo dialog z odločevalci, monitorirajo obravnavo teh skupnosti v lokalni skupnosti in na ravni lokalnih postopkov (npr. dodeljevanje finančnih sredstev manjšinskim in priseljenkim organizacijam). Tovrstna telesa so prisotna in sistemsko formalizirana denimo na Norveškem, Danskem, Nizozemskem in v Nemčiji. Vanje so obvezno vključeni pripadniki manjšinskih in priseljenke skupnosti.

Financiranje

Občine zagotovijo večletna razpisna sredstva (večletni razpisi) ali proračunsko postavko za financiranje navedenih dejavnosti društev.

LITERATURA IN VIRI

Buić, Mirna. 2017. Krepitev aktivne participacije narodnih skupnosti narodov nekdanje SFRJ v slovenski Istri. V: Saša Poljak Istenič, Mateja Habinc in Katja Hrobat Virloget (ur.) *Nemi spomini: Manjšine med obrobjem in osprejem*. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo, 57–70.

Buić, Mirna, Szalók, Máté (2017). 5 good reasons for inclusion of marginalised social groups. V: *Approaching urban agriculture as social innovation*. Kaja cunk, Matev Straus in Razvan Zamfira. Koper: Association for Culture and education PiNA.

Strategija vlade RS na področju migracij (2018).

Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNZ/SOJ/STR17072019.pdf> (18. 12. 2019).

Komac, Miran, ur. (2007). Priseljenci: študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Kralj, Ana (2011). Ekonomske migracije in delavci migranti v ogledalu ajvnega mnenja. *Annales, Series historia et sociologia* 21/2, 285–296.

Medica, Karmen (2013). Manjšine in mediji med teorijo in empirijo. V: Vlado Kotnik (ur.) *Mediji in nacionalne manjšine*. Koper: UP ZRS Koper, Univerzitetna založba Annales, str. 19–36.

Medvešek, Mojca (2007). Razmišljanja o pojavih nestrpnosti in etnične distance v slovenski družbi. V: Mirna Komac (ur.) *Priseljenci: študije o priseljevanju in vključevanju v slovensko*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, str. 187–218.

MOK (2019). Lokalni program kulture Mestne občine Koper za obdobje med letoma 2019 in 2023.

Dostopno na:

<https://www.koper.si/wp-content/uploads/2018/12/15-Lokalni-program-kulture-predlog.pdf>

(18. 12. 2019).

PiNA (2019). Primerjalna analiza usposabljanj za strokovne delavce in prostovoljce ter priseljence. Neobjavljen dokument.

Sedmak, Mateja (2005). Social inclusion/exclusion of immigrant groups in urban Slovenia: The case of Istria. *Ethnologia Balkanica* 9, 241–259.

Skupno poročilo o prostovoljstvu v RS (2019). Dostopno na: <https://www.gov.si/> (18. 12. 2019).

Statistični urad Republike Slovenije (2019). Dostopno na: <https://www.stat.si/> (18. 12. 2019).

Strategija razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva do leta 2023 (2018). Uradni list RS št. 37, 1. 6. 2018.

Spletni viri

Spletni vir 1: <https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/results-and-impact> (15. 11. 2019)

Spletni vir 2: <http://www.mirovni-institut.si/strategija-na-podrocju-migracij-koncno-v-pripravi/> (18. 12. 2019)

Spletni vir 3: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0377> (18. 12. 2019)

Spletni vir 4: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015DC0240> (18. 12. 2019)

Spletni vir 5: http://mnz.arhiv-spletisc.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/statistika/index.html (18. 12. 2019)

Spletni vir 6: http://www.mnz.gov.si/en/services/slovenia_your_new_country/integration_of_foreigners (3. 4. 2019)

Projekt sofinancira
Evropska unija iz
sredstev Sklada za azil,
migracije in vključevanje

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE

piNa